

PSV - M A A J A V E S I

VAPO OY ENERGIA, SUO JA VESI
KONTTISUON LINNUSTOSELVITYS

Konttisuon linnustoselvitys

Juha Parviainen, FM

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	1
2	LASKENTAMENETELMÄT	1
2.1	LINJALASKENTA	1
3	TULOKSET.....	2
4	YHTEENVETO	4
5	KIRJALLISUUS	4

Liitteet

- Liite 1: Laskentalinja sekä suojelullisesti merkittävien lajien pesimäaikaisten havaintojen sijoittuminen Konttisuolla (1: 20 000)
- Liite 2: Konttisuon linnustolaskennan perustulokset sekä linnuston suojelullinen arvo Mikkola-Roosin (1996) esittämään laskentatapaan perustuen

1 JOHDANTO

Konttisuon sijaitsee Pudasjärvellä Pudasjärven keskustasta noin 11 km pohjoiseen (liite 1). Konttisuon alueelle suunnitellaan turvetuotantoaluetta. Vapo Oy:n hallinnassa Konttisuosta on noin 300 ha alue, joka on pääosin luonnontilainen. Metsäojitusta on lähinnä alueen eteläosissa. Linnustoselvitys kattaa Konttisuon sekä sen välittömät reuna-alueet (liite 1).

Konttisuon kasvillisuus on koillisella osa-alueella lähinnä karua väli- ja rimpi-pintaista nevaa sekä reunoilla ojitettua rämettä. Suurempi, eteläinen osa-alue on pohjoisosiltaan pääosin luonnontilaista nevaa, jota luonnehtii keskiosassa laaja oligo-mesotrofinen rimpialue. Eteläisin osa on lähinnä ojitettua rämettä. Suota ympäröivät laajalti ojitetut rämeet ja kangasmetsät. Reuna-alueet ovat lähinnä talousmetsäkäytössä ja kankailla on suoritettu hakkuita viime aikoina. Inventoitavien osa-alueiden väliin jää Törrönlampi, josta lähtevä puro (Törrönoja) kulkee eteläisemmän osa-alueen laitaan rajautuen.

Linnustokartoituksessa selvitettiin Konttisuolla pesivän maalinuston lajikoostumus ja parimäärät. Vapo Oy:n hallinnassa olevalle alueelle sekä mahdollisen turvetuotantoalueen ulkopuolisille reunaosille keskittynyt linnustokartoitus suoritettiin linjalaskentana 27.6.2003. Tässä raportissa esitetään käytetyt laskentamenetelmät, Konttisuon pesimälinnuston lajistokoostumus sekä havaitut yksilömäärät. Suojelulliselta asemaltaan merkittävien lajien havainnot esitetään lisäksi karttaliitteessä (liite 1).

2 LASKENTAMENETELMÄT

2.1 Linjalaskenta

Linjalaskentaa käytetään yleisesti linnuston selvitys- ja seurantamenetelmänä ja se antaa suhteellisen nopeasti edustavan kuvan alueen kokonaislinnustosta lukuun ottamatta vesilinnustoa (Väisänen ym. 1998). Tavoitteena on selvittää pesivän maalinuston lajisto, parimäärät ja kokonaistiheydet. Laskennan aikana havaittavat linnut kirjataan laskijan edestä ja sivuilta, ja erikseen merkitään 50 m leveällä *pääsaralla* (25 m laskijan molemmin puolin) sekä sen ulkopuolisella *apusaralta* havaitut linnut. Apusarkahavainnot ovat kaikki pääsaran ulkopuoliset havainnot. Yhdessä nämä kaksi sarkaa muodostavat *tutkimussaran*. Pääsarkahavaintojen osuukien perusteella on laskettu lajikohtaisia kuuluvuus-kertoimia, joiden avulla tutkimussaran havainnot voidaan muuntaa vertailukelpoisiksi pääsarkahavainnoiksi. Nämä havainnot suhteutetaan laskenta-alueen pinta-alaan kertomalla ne tutkittavan alueen alalla. Tällöin tuloksena saadaan minimiarvio tutkimusalueella pesivien lintuparien lukumääristä.

Lajikohtaisten parimäärien lisäksi aineistosta laskettiin Mikkola-Roosin (1996) esittämällä menetelmällä lajin suojeluarvoon perustuva pisteytys, jonka avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä alueen linnustollisesta arvosta ja verrata sitä muihin alueisiin. Pisteytyksessä huomioidaan lajin uusiutumiskyvyttömyys ts. luonnossa lisääntyvän kannan sukupolvenväli, lajin lisääntyvän kannan koko

Suomessa sekä lajin uhanalaisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmanlaajuisesti. Kuuluvuuskertoimien avulla lasketut parimäärät muunnetaan pisteiden laskennassa kertoimiksi korottamalla ne potenssiin 0,7. Samalla pienennetään yhdyskuntien vaikutusta lopputulokseen. Lajin suojelupistemäärä saadaan kertomalla edellä muunnettu parimääräkerroin lajikohtaisella suojeluarvolla. Elinympäristön suojeluarvo saadaan laskemalla alueen lajien suojeluarvot yhteen.

Laskentalinjat valittiin siten, että kaikkia maastossa esiintyviä biotooppeja sisältyi linjoille samassa suhteessa niiden esiintymisrunsauteen. Tällöin eri biotooppien lintulajien teoreettinen esiintymisrunsaus vastaa todellisuutta ja saatu tulos on mahdollisimman todenmukainen. Laskettujen linjojen kokonaispituus oli yhteensä 2,7 km (liite 1).

3 TULOKSET

Pesimäaikaikaisessa laskennassa Konttisuolla ja sen välittömässä lähiympäristössä tavattiin yhteensä 13 lintulajia ja 41 lintuparia. Laskentatulokset kuuluvuuskertoimien sekä suojeluarvon laskemiseen käytettävät tiedot on esitetty liitteessä 2. Konttisuolla havaittiin vain kolme varsinaista suolajia (luokittelu Väisänen ym. 1998): liro (*Tringa glareola*), niittykirvinen (*Anthus pratensis*) ja keltävästäräkki (*Motacilla flava*) (taulukko 1). Myös kapustarinta (*Pluvialis apricaria*) on Pohjois-Pohjanmaalla tyypillinen soiden pesimälaji.

Alueen linnusto oli lajimäärältään varsin suppeaa, mutta kokonaisuksilomäärää voidaan pitää kuitenkin kohtuullisena. Hallitsevana linturyhminä olivat hyönteissyöjät ja kahlaajista liro. Alueella runsaimpina esiintyviä lajeja olivat niittykirvinen (n. 11 paria/km²) sekä liro ja keltävästäräkki (n. 10 paria/km²). Myös kapustarintoja alueella pesi useita (7 pari/km²). Liron parimäärä Konttisuolla on havaittavasti suurempi verrattuna valtakunnallisen atlaslaskennan keskitiheyteen (n. 2-4 paria /km²) vastaavalla maantieteellisellä alueella (Väisänen ym. 1998). Myös kapustarintojen pesintätiheys on selvästi alueen keskitiheyttä suurempi. Konttisuoalueen laskennallinen pesivän maalinnuston minimiparimäärä on 187 paria.

Konttisuoalueen kasvillisuusselvityksen maastotöiden yhteydessä elokuussa 2003 tutkimusalueella tehtiin myös lintuhavaintoja (PSV 2003). Konttisuoalueen lounaisosassa, Mustasaaren itäpuolella havaittiin laulujoutsen (*Cygnus cygnus*). Elokuussa joutsenen pesimäkausi on loppumassa ja linnut alkavat valmistautumaan syysmuuttoon. Konttisuoalueen laulujoutsenelle soveliaista pesimäympäristöä, joten lajin esiintyminen alueella myös alkukesällä on todennäköistä. Törönlammen eteläpuolella havaittiin elokuussa lisäksi palokärki (*Dryocopus martius*). Palokärki on vanhojen metsien tyypillinen laji (Väisänen ym. 1998).

Taulukko 1. Konttisuon pesimäaikaissa linjalaskennassa havaitut lajit, niiden suojelullinen asema, laskennalliset minimiparimäärät (paria/km²) sekä suojelupistearvot (Mikkola-Roos 1996). Varsinaiset suolajit (Väisänen ym. 1998 mukaan) alleviivattu.

Laji	Suojelullinen asema			Kokonaisparimäärä	Pisteet
	EU:n lintudirektiivi	Suomi	EVA		
Kapustarinta <i>Pluvialis apricaria</i>	x			21,1	7,78
<u>Liro</u> <i>Tringa glareola</i>	x		x	28,3	5,60
Käpytikka <i>Dendrocygna major</i>				5,1	0,59
<u>Nititykirvinen</u> <i>Arthus pratensis</i>				31,9	0,79
Metsäkirvinen <i>Arthus trivialis</i>				20,3	0,58
<u>Keltävästäräkki</u> <i>Motacilla flava</i>				23,8	1,20
Punakylkirastas <i>Turdus iliacus</i>				4,9	0,27
Peippo <i>Fringilla coelebs</i>				14,9	0,20
Järripeippo <i>Fringilla montifringilla</i>				8,1	0,30
Kirjosieppo <i>Ficedula hypoleuca</i>				5,0	0,18
Pajulintu <i>Phylloscopus trochilus</i>				16,6	0,36
Korppi <i>Corvus corax</i>				0,8	0,67
Pajusirkku <i>Emberiza schoeniclus</i>				6,0	0,46
Yhteensä	2		1	187	18,97

Suojelulliselta asemaltaan merkittävimpiä havaintoja Konttisuolla olivat EU:n lintudirektiivin liitteessä I mainitut kapustarinta ja liro. Elokuussa havaitut laulujoutsen ja palokärki ovat myös direktiivilajeja. Määritelmän mukaan liitteessä mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan näiden lintulajien lisääntyminen ja eloonjääminen niiden levinneisyysalueella. Näitä erityistoimia ovat mm. SPA-alueet (Special Protection Areas), jotka ovat osa Natura 2000 –verkostoa. Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin (EVA) alueen linnustosta kuuluvat liro ja laulujoutsen. Konttisuolla ei havaittu Suomen uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2001) mainittuja lajeja. Selvitä alueella ei tavattu luonnonsuojelulain (46 § ja 47 §) mukaisia uhanalaisia tai erityisesti suojeltavia lintulajeja. Edellä mainittujen suojelullisesti huomattavien lajien havaintojen sijainnit on esitetty liitteessä 1.

Konttisuon linnuston pääosan muodostavat metsän ja suon hyönteissyöjälinnut, joille suotuisia pesimähabitaatteja alueella on tarjolla runsaasti. Kahlaajista lirojen parimäärä on varsin edustava. Muilta osin kahlaajien vähäiseen esiintymiseen tutkitulla alueella saattaa osaltaan vaikuttaa myös melko myöhäinen laskenta-ajankohta. Kesäkuun loppupuolella osa kahlaajista (mm. pikkukuovi (*Numenius phaeopus*)) oli saattanut jo aloittaa paluumuuton.

Suojelullisesti merkittävien lajien havainnot sijoittuivat varsin tasaisesti tutkitavalle alueelle painottuen kuitenkin Konttisuon avoimimmille ja märimmille rimpialueille (liite 1). Konttisuon linnuston monipuolisuudesta ja runsaudesta kertovaa suojelupistearvoa (18,97) voidaan pitää varsin tavanomaisena esim. maakunnallisesti. Eniten suojelupistearvoa nostavat kapustarintojen ja lirojen varsin runsaslukuiset pesinnät alueella.

4 YHTEENVETO

Konttisuon pesimälinnuston lajisto ja parimäärät selvitettiin turvetuotannon ympäristölupa- ja YVA-selvityksiä varten 27.6.2003 suoritetussa linjalaskennassa. Konttisuon linnusto on lajistoltaan varsin suppeaa mutta parimäärät ovat kuitenkin melko runsaita. Varsinaisia suolintuja alueella tavattiin 3 lajia. Suojelluisesti merkittävimpiä havaintoja olivat EU:n lintudirektiivin liitteessä I mainitut kapustarinta ja liro. Loppukesällä alueella havaitut laulujoutsen ja palokärki ovat myös EU:n direktiivilajeja. Suomen kansainvälisiä vastuulajeja (EVA) Konttisuon alueella esiintyi sekä kesä- että elokuussa yksi. Selvitysalueella ei tavattu Suomen kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2001) mainittuja lajeja eikä luonnonsuojelulain (46 § ja 47 §) mukaisia uhanalaisia tai erityisesti suojeltavia lintulajeja. Kokonaisuutena Konttisuon linnustollinen arvo on maakunnallisesti keskitasoa.

5 KIRJALLISUUS

- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, 2. Painos. Helsinki.
- PSV- Maa ja Vesi OY, 2003: Konttisuon kasvillisuusselvitys.—Moniste. 5 s. + liitteet. Oulu.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. — Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki, 432 s. Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmä. <http://www.ymparisto.fi/luosuo/lumo/lasu/uhanal/uhanal.htm>, 17.4.2002.
- Turveteollisuusliitto ry. 2002: Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapuruussuhdevaikutusten arvioimiseksi. – Jyväskylä.
- Väisänen, R.A., Lammi, E., Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. — Otavan Kirjapaino, Keuruu. ISBN 951-1-12663-6.

Tilaaaja:
Vapo Oy Energia

Työn nimi:
Konttisuon linnustوسلصتص

JAAKKO PÖYRY INFRA
PSV-Maa ja Vesi

Sisältö:
Konttisuon pesimäajan (27.6.2003) linjalaskennan
laskentalinja sekä laskennassa havaitut EU:n direktiivin
liitteessä 1 mainitut, Suomessa uhanalaisiksi luokitellut
sekä Suomen kansainvälisiksi
erityisvastuulajeiksi (EVA) nimetyt lintulajit **9M031128**

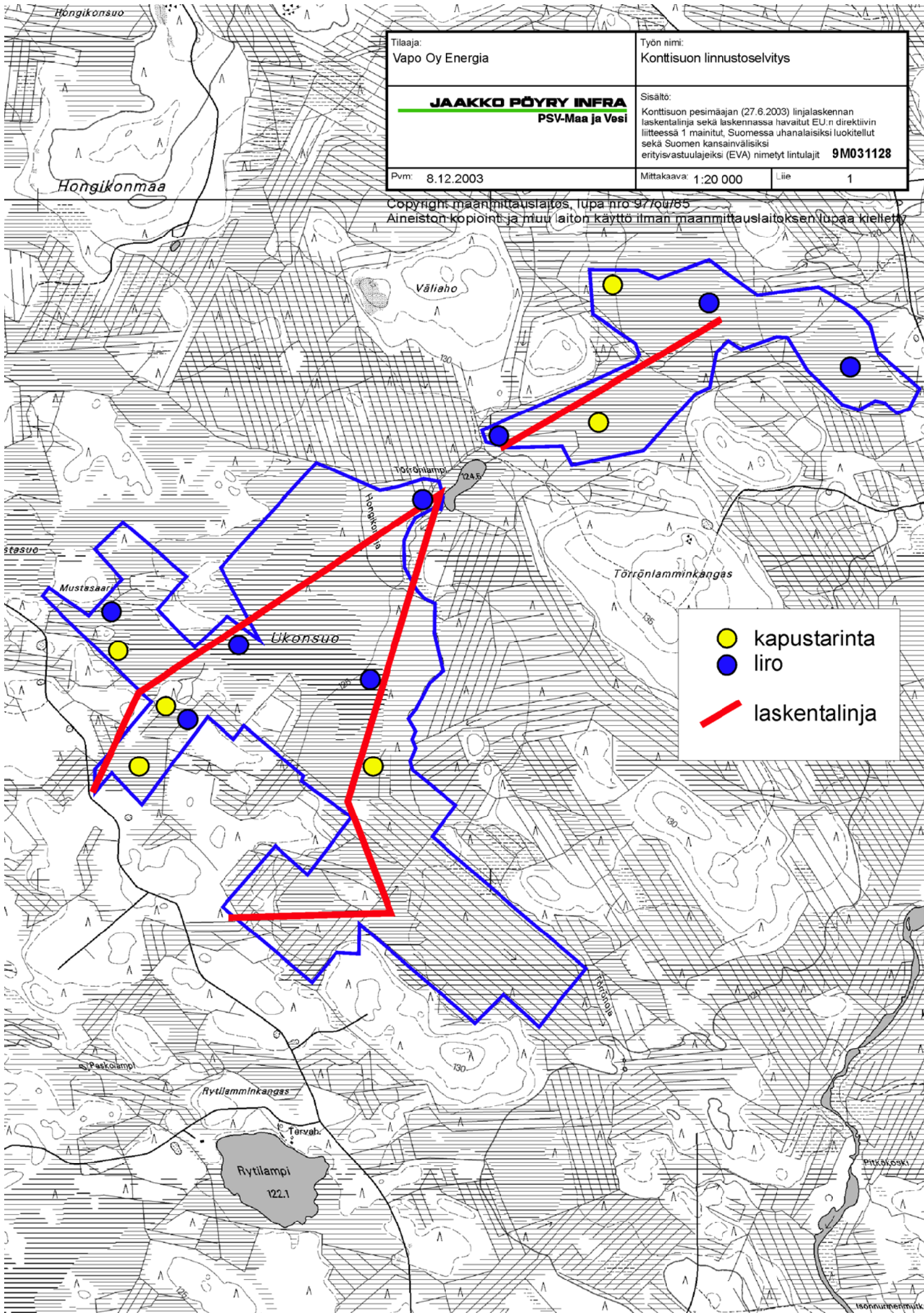
Pvm: 8.12.2003

Mittakaava: 1:20 000

Liite 1

Copyright maanmittauslaitos, lupa nro 97/04/85

Aineiston kopiointi ja muu laiton käyttö ilman maanmittauslaitoksen lupaa kielletty

- kapustarinta
- liro
- laskentalinja

Liite 2. Konttisuon pesimäaikaisessa linjalaskennassa havaitut linnut ja kuuluvuuskertoimien (Väisänen ym. 1998) mukaan lasketut minimikokonaisparimäärät. Lajikohtaiset suojeluarvot (Mikkola-Roos 1996) sekä näiden perusteella lasketut suojelupisteet. Varsinaiset suolajit (Väisänen ym. 1998 mukaan) alleviivattu.

Laji		Havaittu parimäärä	Kuuluvuus- kerroin	Kokonais- parimäärä	Suojelu- arvo	Muunnettu parimäärä	Pisteet
Kapustarinta (EU)	<i>Pluvialis apricaria</i>	6	3,18	21,1	0,92	8,46	7,78
Liro (EU,EVA)	<i>Tringa glareola</i>	8	3,19	28,3	0,54	10,37	5,60
Käpytikka	<i>Dendrocopos major</i>	1	4,58	5,1	0,19	3,12	0,59
Niittykirvinen	<i>Anthus pratensis</i>	5	5,77	31,9	0,07	11,30	0,79
Metsäkirvinen	<i>Anthus trivialis</i>	5	3,66	20,3	0,07	8,22	0,58
Keltävästäräkki	<i>Motacilla flava</i>	3	7,16	23,8	0,13	9,19	1,20
Punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>	1	4,39	4,9	0,09	3,03	0,27
Peippo	<i>Fringilla coelebs</i>	3	4,49	14,9	0,03	6,63	0,20
Järripeippo	<i>Fringilla montifringilla</i>	2	3,66	8,1	0,07	4,33	0,30
Kirjosieppo	<i>Ficedula hypoleuca</i>	1	4,5	5,0	0,06	3,08	0,18
Pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	4	3,74	16,6	0,05	7,14	0,36
Korppi	<i>Corvus corax</i>	1	0,72	0,8	0,78	0,85	0,67
Pajusirkku	<i>Emberiza schoeniclus</i>	1	5,41	6,0	0,13	3,50	0,46
Yhteensä		41		187			18,97